

Občinski svet ZS Ljubljana-Šiška organizira v jesenskem in spomladanskem roku izobraževanje za člane samoupravne delavske kontrole, vendar ocenjujemo sorazmerno manjši interes, kot je izražen v anketi. Zato pozivamo vse osnovne organizacije ZS in odgovorne dejavnike v OZD, naj zagotovijo udeležbo članov samoupravne delavske kontrole na teh seminarjih, kakor je opredeljeno tudi v internih samoupravnih splošnih aktih v organizacijah združenega dela.

4. Izboljšati moramo sistem pravočasnega informiranja delavcev o vseh vprašanih, ki so pomembna za uspešno uveljavljanje samoupravne delavske kontrole.

5. Sistem obveščanja mora vsaka OZD dopolniti tako, da bo samoupravna delavska kontrola enakovredno obveščena o aktivnostih in rezultatih v organizacijah združenega dela kot delavski svet, osnovna organizacija ZS itd., saj se bo le tako lahko tvorno vključevala s svojimi ugotovitvami.

Ljubljana, oktober 1984.

OBČINSKA KONFERenca SZDL
LJUBLJANA-ŠIŠKA

Krajevna skupnost in združeno delo

UVOD

V programu dela delegatske skupščine za leto 1984 je zajeta tudi problematika »Krajevna skupnost in združeno delo«. Namen obravnave je kritično oceniti in ugotoviti, kako se na območju naše občine uresničuje ustavna zasnova, po kateri je OZD integralni del krajevne skupnosti. Z drugimi besedami, kako se združeno delo neposredno vključuje v planiranje in razvoj krajevne skupnosti oziroma se vključuje prek samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti ter materialne proizvodnje. Kritična razprava v delegatski skupščini naj bi prispevala k odpravi sedanjega neugodnega stanja in k boljšemu planiranju za plansko obdobje 1986—1990.

Da bi dobili dejanski vpogled v stanje na našem območju ter prišli do objektivnih ugotovitev, ocen in zaključkov ter s tem nalogo čimuspješneje opravili, je bila pripravljena posebna anketa za vse krajevne skupnosti ter OZD. Za popolnejšo razjasnitev odgovorov na anketne vprašalnike so bili opravljeni še posebni posveti s predstavniki krajevnih skupnosti in združenega dela.

Lahko ugotovimo, da odzivnost na anketo ni v celoti zadovoljila niti s strani krajevnih skupnosti, še manj organizacij združenega dela. Od 31 krajevnih skupnosti je na vprašalnik odgovorilo le 20, od 112 OZD pa 72. Ker so svojo obveznost izpolnile vse večje organizacije združenega dela z območja občine in tudi velika večina krajevnih skupnosti, lahko zbrani podatki in že omenjeni posveti služijo kot ustrezna podlaga za oceno dejanskega stanja.

USTAVNA ZAMISEL KRAJEVNE SKUPNOSTI KOT SESTAVNEGA DELA ZDRUŽENEGA DELA

Temeljna značilnost zamisli krajevnih skupnosti po ustavi iz leta 1974 je, da odpravlja umetno ločevanje med človekom kot proizvajalcem in kot potrošnikom-občanom v krajevni skupnosti. Krajevna skupnost je po tej zamisli neločljivo povezana z združenim delom. Delavci v združenem delu naj bi skupaj z delovnimi ljudmi in občani v krajevnih skupnostih neposredno in odločilno vplivali na zadovoljevanje tistih svojih osebnih in skupnih potreb, ki jih uresničujejo v krajevni skupnosti. Temeljni pogoj za povezovanje in odločanje delavcev o tem delu skupne porabe je uresničen sistem planiranja, to je usklajevanje planskih dokumentov med OZD in KS, pri čemer je temeljnega pomena samoupravni sporazum o temeljnih plana KS in na tej podlagi samoupravno združevanje sredstev za potrebe krajevnih skupnosti. Samo časovno in vsebinsko usklajeno ter realno in kontinuirano planiranje v TOZD, KS, SIS in občini je lahko podlaga za preseganje sedanjega neugodnega stanja, ko sta marsikje še vedno prevladujoča občinski proračun in administrativna logika pri planiranju razvoja krajevnih skupnosti.

Omenjena ustavna zasnova KS je prišla jasno do izraza tudi v statutu naše občine. Po statutu so namreč temeljne in druge organizacije združenega dela, delovne skupnosti in samoupravne interesne skupnosti dolžne sodelovati pri zadovoljevanju določenih skupnih interesov in potreb delavcev, delovnih ljudi in ob-

čanov v krajevni skupnosti. V skladu s svojimi letnimi in srednjeročnimi plani razvoja sklepajo s krajevnimi skupnostmi samoupravni sporazumi o temeljnih plana, v katerem usklajujejo potrebe in interese in v skladu z materialnimi možnostmi planirajo potrebna sredstva. Krajevna skupnost je torej skupaj s TOZD, če so postavljene nujne medsebojne povezave pri planiranju, združevanju sredstev, dogovarjanju posebnih skupnih nalog itd., pogoj za samoupravno družbeno integracijo in usklajeno delovanje celotnega družbenoekonomskega in političnega sistema v njih samih, v občini, SIS in v širših družbenopolitičnih skupnostih.

Na podlagi dogovorov iz anekste ter razprave lahko zaključimo, da so te povezave slabotne z organizacijami združenega dela na območju krajevne skupnosti.

So pa tudi izjeme. Mnogo manj jih je z organizacijami združenega dela, v katerih delajo prebivalci določene krajevne skupnosti, pri tem še zlasti opozarjamo na slabotne povezave s SIS. Samoupravne interesne skupnosti so v bistvu izvedene skupnosti iz TOZD in krajevnih skupnosti in se v njih delavci in drugi delovni ljudje in občani dogovarjajo o določenem delu svojih skupnih potreb in interesov ter o združevanju sredstev zanje. Sedanje stanje kaže na neuresničevanje oziroma nezadovoljivo uresničevanje načel svobodne menjave dela, na pogosto osamosvajanje SIS od KS kot njihovega konstitutivnega člena (ne pa partnerja), kar onemogoča uresničevanje novih družbenoekonomskih odnosov v KS. Še slabše je stanje na področju neposredne svobodne menjave dela, to je samoupravnega povezovanja in združevanja sredstev neposredno med izvajalskimi organizacijami in uporabniki njihovih storitev.

Ustavna zamisel krajevne skupnosti kot bistvene sestavine samoupravnih družbenoekonomskih odnosov je bila konkretizirana v zakonu o združenem delu, v zvezev in republiškem zakonu o družbenem planiranju, kot tudi drugih zakonih ter sklepih in stališčih skupščine SR Slovenije o zagotavljanju materialne osnove za zagotavljanje skupnih in splošnih potreb v krajevni skupnosti. Premalo pa je prišla do izraza v samoupravnih splošnih aktih OZD in v SIS. To pa je predpogoj, ki ga je treba izpolniti in s tem bolj zavezojoče opredeliti pravico in dolžnost delavcev in drugih delovnih ljudi pri vzpostavljanju in uresničevanju tako zamišljenih ustavnih odnosov.

PLANIRANJE DRUŽBENOEKONOMSKIH ODNOSOV IN ZDRUŽEVANJE DELA IN SREDSTEV ZA POTREBE KRAJEVNIH SKUPNOSTI

Vključevanje organizacij združenega dela

Uvodoma je bilo omenjeno, da predstavlja planiranje potreb in interesov v krajevnih skupnostih ter njihovo usklajevanje s planskimi akti OZD v samoupravnih sporazumih o temeljnih plana temeljni pogoj za uresničevanje določenih osebnih in skupnih potreb krajanov ter zagotavljanje materialnih pogojev. Kako se v praksi tako zastavljeni izhodišča dejansko uresničujejo, kaže analiza odgovorov izpolnjenih vprašalnikov v KS in OZD.

Od 20 krajevnih skupnosti, ki so odgovorile na vprašalnik, je 16 navedlo, da ima samoupravne sporazume o temeljnih plana za obdobje 1981—1985, nima ga krajevna skupnost Bukovica-Šinkov turn in tudi ne novoustanovljene krajevne skupnosti po razdružitvi bivše enotne krajevne skupnosti Medvode. 9 krajevnih skupnosti navaja, da so k samoupravnemu sporazumu pristopile vse OZD z njihovega območja, v 7 so pristopile le nekatere, v preostalih pa OZD sporazumov niso podpisale. V sporazumih 9 krajevnih skupnosti naloge posameznih OZD niso opredeljene, v 9 pa le okvirno. Le krajevni skupnosti Stanežiče-Medno in Edvard Kardelj navajata, da so skupne naloge in obveznosti posameznih OZD v sporazumu konkretno opredeljene. Med najpogostejšimi navajajo zlasti nadaljnji razvoj storitvenih dejavnosti, ureditev in razširitev poslovnih prostorov za oskrbo prebivalstva, širitev vzgojnovarstvenih kapacitet, razširitev PTT omrežja, izgradnja športnih igrišč, obnova kulturnih domov in nekatere druge.

Po navedbah krajevnih skupnosti so le organizacije združenega dela z območja krajevne skupnosti Medvode, Šentvid, Senica in Vaše-Goričane v tem srednjeročnem obdobju zagotovile 4.107.900 din.

Nekoliko drugačno podobo daje analiza odgovorov organizacij združenega dela. Iz teh izhaja, da je samoupravne sporazume o temeljnih plana za to srednjeročno obdobje podpisalo 47 OZD, od tega 12 šol. Le 19 OZD, od tega 9 šol, navaja, da sporazum opredeljuje bodisi konkretno ali le na splošno naloge, ki naj bi jih uresničevale v krajevnih skupnostih. Takšne naloge so zlasti komunalno urejanje, naloge na področju razširitve posameznih organizacij združenega dela, varstva okolja, požarne varnosti, reševanje stanovanjskih vprašanj, odprava barakarskih naselij, sodelovanje na področju splošne ljudske obrambe in družbene samosaščite, varstva obeležij NOB, aktivnosti na področju kulture in telesne kulture itd.

Iz odgovorov OZD izhaja, da je v tem srednjeročnem obdobju sredstva za zadovoljevanje skupnih potreb v KS združila 33 OZD, od tega 8 šol v skupnem znesku 7.109.950 din. Zneski posameznih OZD so različni in se gibljejo od 5.000 do 1.702.000 din. Iz zbranih podatkov je razvidno, da je skupen znesek, ki so ga prikazale OZD, večji od tistega, kot ga navajajo krajevne skupnosti. Pri tem je potrebno upoštevati, da tako prvi kot drugi nista celotna, ker ni na razpolago vseh podatkov. Pri izračunavanju skupnega zneska, ki so ga navedle OZD, tudi niso upoštevana vsa tista sredstva, ki se namensko združujejo za zadovoljevanje določenih potreb v SIS.

Večina, kar 28 OZD je omenjena sredstva zagotovila iz sklada skupne porabe, druge pa v celoti ali delno iz dohodka na račun materialnih stroškov, poslovnega sklada ali drugih, neopredeljenih virov. Podrobnejši podatki so razvidni iz tabele 1 v prilogi.

Na podlagi navedenega je potrebno ugotoviti, da v nobeni krajevni skupnosti k samoupravnemu sporazumu o temeljnih plana niso pristopile vse temeljne in druge organizacije združenega dela, ki imajo sedež na njihovem območju. Tudi tam, kjer je do podpisa sporazuma sicer prišlo, so medsebojni odnosi in razmerja več ali manj formalne narave. Razlogov za takšno stanje je več in so tako objektivne kot subjektivne narave.

Planski akti krajevni skupnosti po vsebini niso povsem ustrežni. So bolj spisek želja kot pa konkretno opredeljenih potreb v skladu z realnimi materialnimi možnostmi. Srečujoče planiranje in načrtovanje od temeljnih subjektov do KS in širše družbenopolitične skupnosti še ni zaživelo. Kot vzrok se sicer najpogosteje navaja premajhno število delavcev v krajevni skupnosti, neustrezna kadrovska zasedenost ter prezahteven metodološki pristop planiranja v KS. Vendar je pri tem potrebno opozoriti, da še vedno ni v celoti prodrla zavest o vlogi in pomenu planiranja in da so aktivnosti odgovornih nosilcev tako na strani krajevni skupnosti kot združenega dela še vedno premajhne. Medsebojnega sodelovanja in stikov med predstavniki krajevni skupnosti in organizacijami združenega dela ponekod skorajda ni.

Ni prezreti tudi dejstva, da je planiranje in na tej podlagi uresničevanje družbenoekonomskih odnosov v veliki meri odvisno tudi od specifičnih razmer na območju posameznih krajevni skupnosti. Med njimi so velike razlike in so nekatere izrazito bivalne, druge industrijsko razvite ali mešano industrijsko bivalne. Od tega pa so odvisne tudi večje ali manjše migracije delavcev v ali izven matične krajevne skupnosti.

Majhna vsota zbranih sredstev za potrebe krajevni skupnosti kaže tudi na to, da v zaostrenih pogojih gospodarjenja organizacije združenega dela težko prevzemajo dodatne obveznosti. Zato često zavračajo pristop k raznim sporazumom z utemeljitvijo, da za zadovoljevanje skupnih potreb delavci že združujejo sredstva v okviru posameznih samoupravnih interesnih skupnosti. Eden od glavnih vzrokov, da OZD ne izpolnjujejo svojih obveznosti do krajevni skupnosti po samoupravnem sporazumu, je v tem, da ta sredstva ne bremenijo dohodka, temveč sklad skupne porabe. Ta pa je omejen in ga organizacije združenega dela ne morejo oblikovati v tolikšni višini, kolikor imajo dejanskih potreb, vključno s potrebami za krajevno skupnost. Vendar pri tem ni prezreti dejstva, da so zlasti v nekaterih okoljih vzpostavljene in razvite neformalne vezi in neposredne oblike pomoči v materialu, delu in podobno.

Vključevanje samoupravnih interesnih skupnosti

Slabša kot z združenim delom je povezanost krajevni skupnosti s samoupravnimi interesnimi skupnostmi. K samoupravnem sporazumu o temeljnih plana za tekoče srednjeročne obdobje niso pristopile vse samoupravne interesne skupnosti. Večina tistih, ki je sporazum sicer podpisala, je pristopila pogojno s tem, da ne sprejema finančnih obveznosti za krajevne skupnosti. Krajevne skupnosti občutijo SIS kot odtujene, medsebojnih odnosov skorajda ni, razen skozi delegatski sistem. Ocenujejo, da tudi delegati nimajo dovolj možnosti vplivanja na sprejem vsebinskih odločitev. O sredstvih, ki jih SIS namenijo za uresničevanje svojih programov na območju posameznih krajevni skupnosti, tudi nimajo pregleda.

Ker v samoupravnih sporazumih o temeljnih plana skupne naloge krajevni skupnosti v večini SIS niso opredeljene, tudi ni bilo planiranih ali zagotovljenih sredstev za potrebe SIS. So pa izjeme, kar je razvidno iz podatkov kulturne vzpostavitve in skupnosti otroškega varstva.

Kulturna skupnost je v letu 1983 namenila 20.000 din za prireditve v okviru Ostrovrharjevih večerov, za obnovo kulturnih domov v KS Pirnče, Sora, Smlednik in Edvard Kardelj 2.011.575 din ter 1.101.687 din krajevni skupnostim Medvode, Piričice in Sora v letu 1984. V letošnjem letu je za izvajanje kulturnih akcij v posameznih krajevni skupnostih načrtovala še 406.000 din za abonmaje poklicnih gledaliških hiš v Ljubljani. To možnost pa je doslej

izkoristilo le pet KS. Prav tako je financirala delovanje amaterskih skupin in društev in v ta namen nakazala krajevni skupnosti Zgornja Šiška in Edvard Kardelj 31.815 din.

Sicer pa krajevne skupnosti pridobivajo večino sredstev za zadovoljevanje potreb na področju kulturne in telesnokulturne dejavnosti z zbiranjem sredstev od organizacij združenega dela, pri krajanah, z reklamno dejavnostjo in udarniškim delom.

Skupnost otroškega varstva je v letih 1981—1983 namenila za izgradnjo in urejanje otroških igrišč in nakup igral krajevni skupnostim Dravlje, Hinko Smrekar in Koseze ter VVO Najdihojca in Milan Majcen 2.094.327 din. Sredstva niso bila v celoti izkoriščena, saj posamezne krajevne skupnosti niso posredovale svojih programov. Za leto 1984 skupnost načrtuje 300.000 din za ureditev otroških igrišč. Predlog za sredstva pa je doslej posredovala le KS Zgornja Šiška.

Še največ je bilo v tem srednjeročnem obdobju sodelovanja s komunalno skupnostjo, zlasti pri tistih nalogah, ki so bile prenešene na krajevne skupnosti. Gre za vzdrževanje krajevni cest, zelenic, nasadov in otroških igrišč ter delovanje zimske službe. Za uresničevanje teh nalog je komunalna skupnost namenila 9.339.400 din. Podrobnejši podatki so razvidni iz tabele II v prilogi.

Pereča pa je problematika na področju stanovanjskega gospodarstva, ki jo krajani čutijo predvsem zaradi neučinkovitega delovanja in prepočasnega uveljavljanja hišne samouprave ter izpolnjevanja obveznosti samoupravne stanovanjske skupnosti in pristojnih organizacij pri vzdrževanju stanovanjskega fonda.

Zbrani podatki kažejo, da z vključevanjem samoupravnih skupnosti v uresničevanje razvojnih nalog in potreb krajevne skupnosti ne moremo biti zadovoljni. Vzroki za takšno stanje so tako na strani krajevni skupnosti kot samoupravnih interesnih skupnosti. Delegacije za samoupravne interesne skupnosti ne delujejo zadovoljivo, zaradi česar ni pretoka informacij in tudi ne vpogleda in kontrole nad uporabo sredstev SIS, namenjenih za uresničevanje potreb posameznih KS. Medsebojnega sodelovanja in stikov med odgovornimi nosilci samoupravnih funkcij v KS in SIS ter njihovimi strokovnimi službami ponekod skorajda ni ali pa so ti zelo slabi. Pomanjkljiva evidenca porabljenih sredstev SIS v KS ustvarja nerealen vtis, da krajevne skupnosti za uresničevanje skupnih potreb ne dobijo ali dobijo le malo sredstev. Pri tem pa je potrebno imeti tudi pred očmi, da so želje in interesi posameznih KS večkrat prevelike in neusklajene ter jih vseh v sedanjih zaostrenih pogojih gospodarjenja in stabilizacijskih prizadevanjih, ko je sredstva skupne porabe potrebno uokviriti v realne materialne možnosti, ni mogoče uresničiti.

Vključevanje združenega dela v krajevno samoupravo

Delegati temeljnih in drugih organizacij združenega dela ugotavljajo in odločajo o vprašanih skupnega pomena za krajevno skupnost ter spremljajo uresničevanje sprejetih nalog prek krajevne samouprave na zboru občanov, skupščini krajevne skupnosti, njenem svetu, svetu za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito, potrošniških, poravnalnih in drugih svetih ter delovnih telesih. Ocene krajevni skupnosti o aktivnosti delegatov združenega dela v krajevni samoupravi so deljene. Več kot polovica navaja, da je aktivnost delegatov slaba ali zelo slaba. Ostale jo ocenjujejo kot zadovoljivo ali dobro, tako glede udeležbe delegatov na sejah samoupravnih organov kot njihovega vključevanja v obravnavo. Pri tem navajajo, da delegati nastopajo v interesu tako krajevne skupnosti kot združenega dela ali samo v interesu krajevne skupnosti ali združenega dela. Skratka prisotna je dvoičnost, ko se delegat združenega dela pojavlja kot delavec OZD za doseganje višjega dohodka, v krajevni skupnosti pa v vlogi potrošnika.

Aktivnost in delovanje delegatov je v veliki meri odvisna od tega, ali ta tudi dejansko živi na območju krajevne skupnosti, v katere samoupravne organe je delegiran. Temu vprašanju organizacije združenega dela posvečajo premalo pozornosti. Često imenujejo delegate, ki živijo izven območja krajevne skupnosti in ob prenehanju delovnega razmerja ali preselitve ne zagotovijo nadomestnih delegatov. Prav tako je še vedno prisotna premajhna povezanost in sodelovanje med delegatom, organi upravljanja, poslovnodno strukturo in strokovnimi službami v organizacijah združenega dela. Zato bi vsem tem vprašanjem pri naslednjih volitvah v skupščine krajevni skupnosti morali posvetiti posebno pozornost. Prav tako pa bi bilo treba v krajevni skupnosti posvetiti večjo pozornost povezovanju v skupnosti krajevni skupnosti. Na takšen način bi bilo mogoče zagotoviti enotnejše nastopanje v najrazličnejših povezavah in sodelovanju z organizacijami združenega dela in samoupravnimi interesnimi skupnostmi, kot to potrjuje primer Skupnosti krajevni skupnosti Medvode.